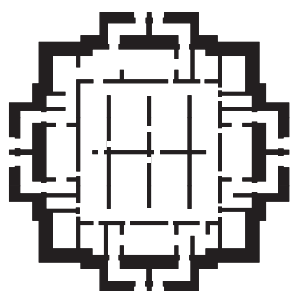

BERLIN

NR. 2/2016 - ÅRGANG 6

AKTIONÆRINFORMATION ● EGENSINVEST EJENDOMME TYSKLAND A/S

BOROS COLLECTION

INDHOLD

- 3** Selskabets drift
- 4** East Side Mall
- 7** Fra krigsbunker til kunstmuseum
- 9** Gleisdreieck
- 12** Urban shopping

UDGIVELSE

EgnsINVEST Ejendomme Tyskland A/S
Vitus Berings Plads 5
8700 Horsens
info@ejdtyskland.dk

REDAKTION

Thorkild Steen Sørensen (ansv.)
Ulla Sørensen

LAYOUT/PRODUKTION/FOTO

Charlotte Baagø

SKRIBENTER

Charlotte Baagø

TRYK

Scanprint A/S, Horsens.
BERLIN er svanemærket.
Eftertryk kun tilladt efter aftale
med EgnsINVEST.

FOTOS

Boros Collection, Kado, Our/Vodka,
Aufschnitt, GrünBerlin, Freo Group.

FORSIDEN

Installationen "Untitled" (Cerith Wyn
Evans). Bunker Berlin. ©Boros Collection.

KONCERN HOVED- OG NØGLETAL

PERIODEN (t.kr.)	1/1-31/3 2016	1/1-31/3 2015	1/1-31/12 2015
Nettoomsætning	10.375	10.901	46.688
Resultat af primær drift	5.200	5.954	22.284
Finansielle poster (netto)	-2.613	-3.251	-11.802
Dagsværdiregulering	4.618	4.202	27.414
Periodens resultat	6.002	5.534	34.607
Investeringsejendomme til dagsværdi	880.011	875.185	874.505
Balancesum	883.950	878.819	906.394
Egenkapital eksklusiv minoritetsinteresser	333.439	301.285	328.092

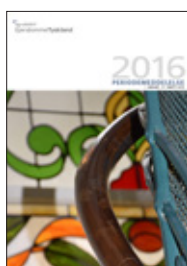
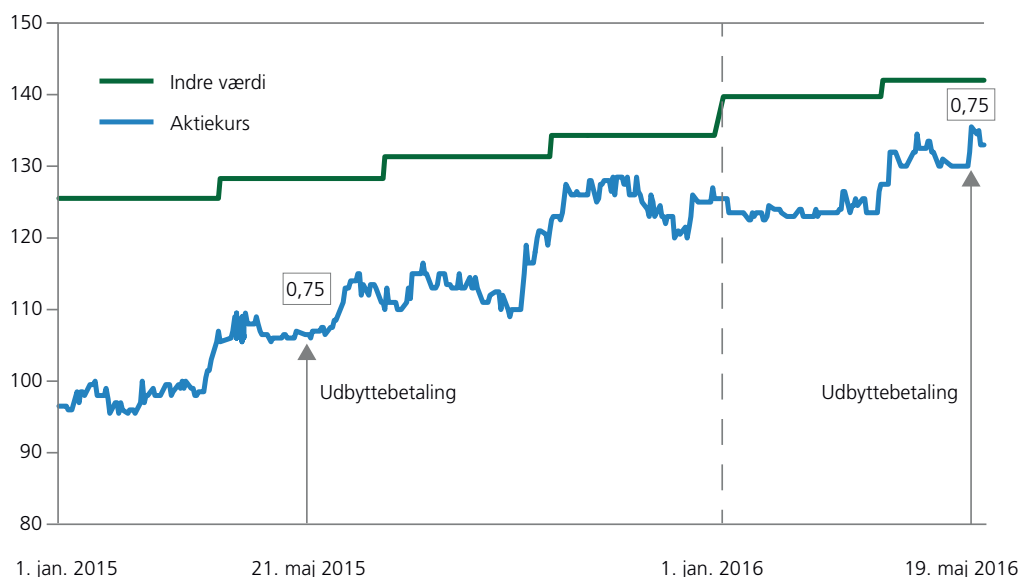
NØGLETAL

Resultat pr. aktie efter skat	2,56 kr.	2,36 kr.	14,74
Egenkapital forrentning efter skat	1,8%	1,9%	11,1%
Soliditetgrad	37,7%	34,3%	36,2%

AKTIEN

Kurs ultimo i perioden	127,5	107	125,5
Indre værdi	142,01	128,31	139,73
Kurs/Indre værdi pr. 31/12	0,90	0,83	0,90

UDVIKLING I AKTIEKURS OG INDRE VÆRDI

DOWNLOAD MATERIALE

Periodemeddelelsen 1. kvartal 2016 for Egns-
INVEST Ejendomme Tyskland A/S kan downloades
fra hjemmesiden: www.ejdtyskland.dk

Driftsresultat som forventet i første kvartal af 2016

EgnsINVEST Ejendomme Tyskland A/S har i første kvartal 2016 realiseret et resultat før skat på i alt 7,2 mio. kr. hvoraf 4,6 mio. kr. kan henføres til dagsværdiregulering af investeringsejendomme.

- Resultatet før kurs- og værdireguleringer er 2,6 mio. kr.
- Der er i perioden foretaget værdireguleringer for i alt 4,6 mio. kr., svarende til 0,52% af selskabets samlede anlægsaktiver.
- Selskabets indre værdi er i perioden steget med 1,63% til 142,01.
- Udbytte på 0,75 kr. pr. aktie á 100 kr.

Børskursen er i perioden steget fra 125,5 til 127,5, hvilket er en stigning på 1,59%. Selskabets tomgang er 1,39% for boliger og 5,56% for erhverv pr. 31. marts 2016, i alt 1,95% (13 lejemål).

Egenkapitalforrentningen før skat udgør 2,2% for perioden. Soliditeten udgør 37,7% og de likvide beholdninger 3,0 mio. kr.

LEDELSENS FORVENTNINGER

EgnsINVEST Ejendomme Tyskland A/S fastholder, at forventningerne til resultatet før kurs- og værdireguleringer for hele regnskabsåret 2016 vil ligge i intervallet 9,5 til 10,0 mio. kr. Hertil kommer værdireguleringer af selskabets ejendomme.

Tomgangen forventes at ligge i niveauet 2% for boliger og ca. 4% for erhverv. Det anses for urealistisk, at den kan være lavere, når der tages hensyn til, at der løbende vil være udskiftning af lejere, og lejlighederne skal istandsættes, inden nye lejere kan flytte ind.

Der er ubenyttede kreditter i selskabet på 56,2 mio. kr., der kan investeres i udvikling af selskabet.

Direktør Thorkild Steen Sørensen: *“Vi er tilfredse med driftsresultatet på de 2,6 mio. kr., selskabet har opnået på den primære drift i det første kvartal af 2016. Resultatet følger budgettet, og der vil fortsat være fuld fokus på driftsoptimeringer”.*

UDBYTTE

Den 19. maj 2016 blev der afholdt ordinær generalforsamling i EgnsINVEST Ejendomme Tyskland A/S. Generalforsamlingen tog årsberetningen til efterretning og årsrapporten for 2015 blev godkendt, herunder udlodning af udbytte på 0,75 kr. pr. aktie á 100 kr. svarende til 0,75% af aktiekapitalen på 234.807.000 kr.

Malls – indkøbsmekkaer – shopp

Berlin er et paradis for shoppingentusiaster. Lige gyldigt hvor man bor, og uanset om det hagler eller sner, så kan berlinerne og byens mange turister shoppe løs lunt og tørt i et af byens mange indkøbscentre. Kun i et enkelt af Berlins 12 distrikter, må borgerne gøre deres indkøb under mindre komfortable forhold, men ikke ret meget længere.

Af Ulla Sørensen

Der er 67 indkøbscentre i Berlin med et samlet areal på 1.455.480 m². Det største center, Gropius Passagen, ligger i Neukölln og tilbyder 85.000 m² under tag fordelt på 156 forretninger. Centret tilbyder tre parkeringshuse samt direkte forbindelse til resten af byen via U-bahnen. Kunderne bliver forkælet med events og underholdning og kan som et led i shoppeturen tage en tur i fitnesscentret eller i biografen. Den samme pakke af forretninger, trafikforbindelser med parkeringsmuligheder og underholdning finder man i varierende omfang i de fleste af de øvrige 66 indkøbscentre.

BERLIN MALL – ET NYT CENTER OVENPÅ ET GAMMELT

Det næststørste center, Berlin Mall, ligger ved Leipziger Platz og indgår med sin placering mellem Friedrichstraße og Potsdamer Platz i en såkaldt indkøbsakse, der binder de tre shoppingområder i bydelen Mitte sammen. Centret kan modsat de fleste andre shoppingcentre prale af at have en historie, som rækker godt

ingcentre i Berlin

100 år tilbage i tiden, for skønt LP12 Mall of Berlin er bygget inden for de seneste år, er det en gammel idé at have et indkøbscenter netop her. Det oprindelige Kaufhaus Wertheim blev bygget i 1906 og konkurrerede dengang med KaDeWe og Harrods i London om at være Europas største varehus. Det nye Berlin Mall åbnede for knap to år siden og er med 270 butikker i dag det shoppingcenter i Berlin, som tilbyder kunderne det største udvalg, især centrets foodcourt er et besøg værd.

Det eneste distrikt i Berlin, hvor borgere og turister ikke tilbydes et overvældende udbud af indkøbsmuligheder under tag og med behagelige temperaturer året rundt, er i Friedrichshain-Kreuzberg. Kun et indkøbscenter af en beskedent størrelse på 5000 m², kan distriktet tilbyde – men det forandres

snart. Nye planer er i gang med at blive realiseret, så det distrikt i Berlin med den største befolkningstæthed også får deres mall.

NYT INDKØBSCENTER PÅ MEDIA SPREE-AREALET

Det nye center hedder East Side Mall og bliver nabo til multiarenaen, Mercedes Benz Arena. Arealet, der bliver bygget på, er kendt under navnet Media Spree og har været genstand for stor byggeaktivitet. Multiarenaen, som indtil sidste år hed, O2 World, var det første, der blev bygget efterfulgt af kontoret for Mercedes Benz Sales Tyskland og hovedsædet for det internetbaserede modetøjfirma, Zalando. Siden er hoteller, flere kontorbygninger og boliger skudt op. Fokuset for det populære område er dog koncentreret om underholdning, fritid og erhverv inden for den branche. Det ligger således i pipelinen, at der skal bygges både et biografcenter med 14 sale, et 28 baner stort bowlingcenter samt caféer og restauranter. Udviklingen betyder, at området efterhånden har vundet så stor prestige og opmærksomhed, at der nu tales om at flytte modebegivenheden Die Fashion Week fra Brandenburger Tor til Media Spree.

Det nye shoppingcenter, East Side Mall, får en attraktiv placering tæt på, trafikknudepunktet, Warschauer Straße Station. Her krydser U-bahn, S-bahn og sporvogne hinanden, hvilket betyder, at 85.000 mennesker dagligt enten stiger på, af eller skifter transportmiddel på stationen. I East Side Malls arkitektur er trafikknudepunktet tænkt ind således, at den ene hovedindgang bliver forbundet til stationen med en bro. Det handler naturligvis om at give pendlere et attraktivt valg, ved at de nemt og bekvemt kan komme ind i centret og foretage deres

Det nye shoppingcenter, East Side Mall, får en attraktiv placering tæt på, trafikknudepunktet, Warschauer Straße Station. Højhuset ved siden af er ikke bygget, men findes kun som idéudkast.

indkøb. East Side Malls anden hovedindgang er vendt mod East Side Galleri, hvor turister hver dag kommer forbi for at se det berømte stykke af muren. Også den kundegruppe er naturligvis interessant for shoppingcentret, ligesom de kommende biografgængere og bowlingentusiaster vil være det.

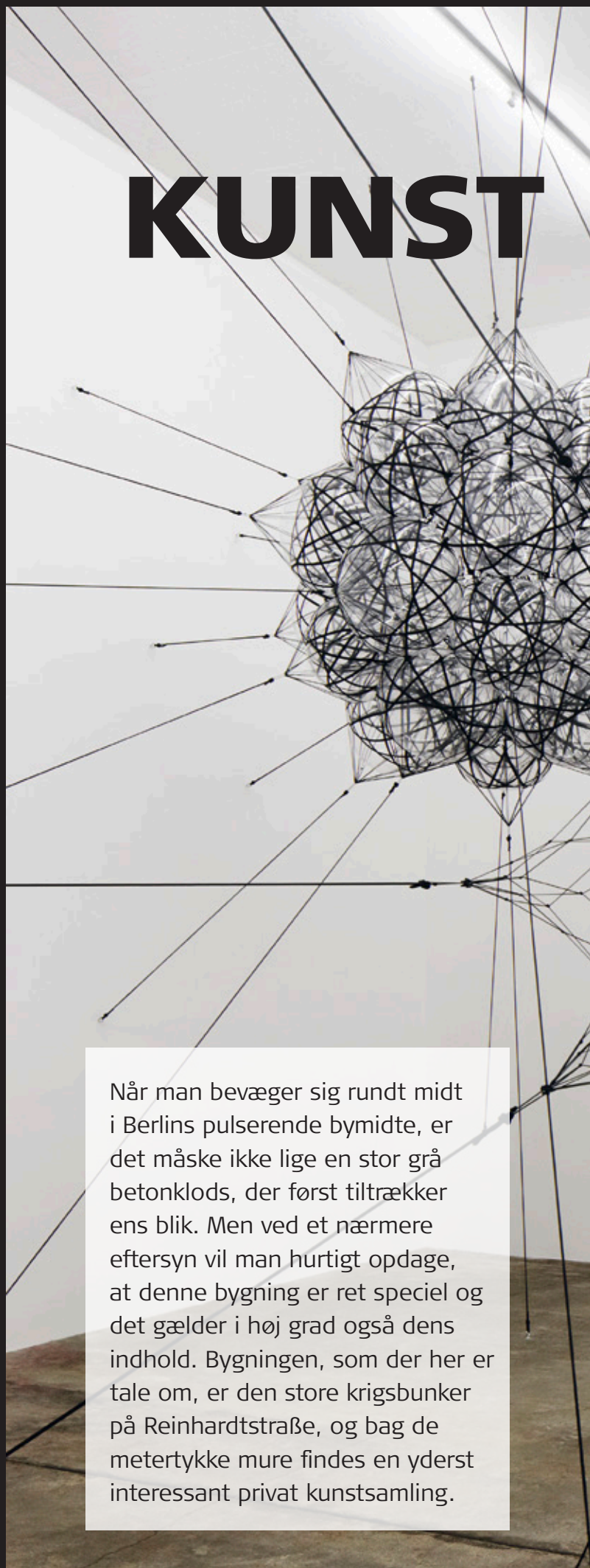
Friedrichshains nye shoppingcenter giver med sine 38.700 m² plads til 120 butikker og spisesteder. Det bygges i fem etager, hvor de to øverste er reserveret til 750 parkeringspladser. Centret åbner i efteråret 2018, og investeringen forventes at koste 200 mio. euro.

BERLINS DETAILMARKED

Når der nu allerede er 67 indkøbscentre i den tyske hovedstad, kan man godt være lidt skeptisk, og stille det retoriske spørgsmål om byen dog virkelig har brug for et til? Det generelle billede af den økonomiske udvikling for detailforretningerne i Berlin er positivt. Væksten i detailhandlen i første halvdel af 2015 var 5,2%, hvilket er på niveau med væksten året før. Berlins detailforretninger klarer således den hårde konkurrence med online-forretningerne bedre end detailmarkedet i Tyskland generelt. Her har væksten de seneste år ligget på 1,2% til 3,1%. Udviklingen i beskæftigelsen i detailhandlen har lige som omsætningen været positiv i Berlin. Beskæftigelsen steg i gennemsnit med 2,8% i de første seks måneder af 2015. Heraf var 1,5% af stillingerne fuldstillinger og 3,8% deltidstillinger.

Den positive udvikling er et resultat af Berlins popularitet og tiltrækningskraft, og det er i den sammenhæng særlig vigtigt, at kundegrundlaget er vokset. Indbyggertallet er steget med over 40.000 årligt de seneste fem år. Turister er en anden vigtig kundegruppe, men dog primært i de centrale dele af byen. Antallet af overnatninger i Berlin rundede 30 millioner sidste år, hvilket var en stigning på 5,4% i forhold til 2014. Antallet af overnatninger er steget med mellem 1,5 og 2,5 millioner årligt de seneste fem år. Det bidrager positivt til Berlins økonomi, men i høj grad også til detailforretningernes. ■

KUNST

Når man bevæger sig rundt midt i Berlins pulserende bymidte, er det måske ikke lige en stor grå betonklods, der først tiltrækker ens blik. Men ved et nærmere eftersyn vil man hurtigt opdage, at denne bygning er ret speciel og det gælder i høj grad også dens indhold. Bygningen, som der her er tale om, er den store krigsbunker på Reinhardtstraße, og bag de metertykke mure findes en yderst interessant privat kunstsamling.

i særprægede rammer

Af Charlotte Baagø

Den store bunker blev bygget i årene 1941-1942 som et sikkert tilflugtssted for den civile befolkning, især for de ansatte og togrejsende fra den nærliggende Friedrich-strasse station. Bunkeren var oprindelig konstrueret til at kunne huse 1200 personer, men i krigens sidste tid søgte op mod 4000 mennesker dagligt ly under bombardementerne.

FRA KRIGSBUNKER TIL KUNSTMUSEUM

Efter krigens afslutning brugte russerne en overgang bunkeren til deres krigsfanger og senere blev den brugt som opbevaringslager for importeret frugt. Efter at have stået tom i en årrække begyndte bunkeren at tiltrække folk fra '90ernes undergrundsmiljø, der holdte en række mere eller mindre lovlige technofester i den. For at dette skulle ophøre, blev bunkeren i 2003 udbudt til salg, og det lykkedes ved denne lejlighed Christian Boros at købe den.

Der havde i 1996 været en mindre kunstudstilling med Olafur Elliasson's værker i bunkeren, og Christian Boros havde her set muligheden for at skabe nogle unikke rammer for sin egen private kunstsamling. Han fik nogle dygtige arkitekter til at udarbejde en plan, hvor de 120 rum, fordelt på fem etager, blev ombrudt og sammenlagt til 80 rum af forskellig højde og størrelse. Den avancerede labyrint skulle skabe en speciel kulisser for de udstillede værker.

"Flying Garden/Air-Port-City/32SW"
(Tomas Sacareno)

Bunker Berlin på Reinhardtstraße.

Som kronen på værket blev der bygget en kæmpestor penthouselejlighed på toppen af bunkeren til Christian Boros og hans kone Karen Boros.

LYS OG LYD, DUFT OG BEVÆGELSE

Boros-ægteparret har en stor interesse for at samle på installationskunst. Denne kunstform er netop defineret ved, at den aktivt forholder sig til rummet omkring, og her byder de rustikke omgivelser i bunkeren på masser af modspil. Mange værker udfordrer direkte beskuerens sanser ved brug af lyde, lugte, bevægelse og berøring, hvilket man oplever allerede ved et af de første værker på udstillingen. Før man er nået frem til selve værket, har dets monotone lyd været umulig at ignorere, hvilket kunstneren har været helt bevidst om.

På den nuværende udstilling udsender for eksempel Michael Sailstorfers værker markante dufte. En behagelig duft breder sig fra popcornmaskinen, der uafbrudt har poppet majs i mere end tre år. En mere ram lugt kommer fra hans installation "Zeit ist keine Autobahn" – hvor et bildæk kører op ad den rustikke væg så gummiet langsomt slides og drysser ned på gulvet. Et andet af hans værker "Himmel, Berlin" bestående af store oppustede bilslanger ophængt i en labyrint påvirker endnu en sans, nemlig følesansen, da det er tilladt for besøgende at bevæge sig ind igennem installationen og berøre den

"Zeit is keine Autobahn" (Michael Sailstorfer).

De mange forskellige størrelser rum i bunkeren, hvor af nogle er malede hvide og andre står i den oprindelige rå betongrå, giver plads til både mindre, men også ganske store værker. Nogle steder er loftet fjernet over et rum for at øge loftshøjden. Det giver mulighed for at opleve et værk både i øjenhøjde samt ovenfra en etage oppe. Her kan nævnes et flere meter højt kamfertræ bygget af den kinesiske kunstner Ai Weiwei samt Tomas Sacarenos installation "Flying Garden/Air-Port-City/32SW" som hænger udspændt i et komplekst netværk af liner mellem væggene samt værket der pryder forside af bladet, "Untitled" af Cerith Wyn Evans.

OVERVÆLDENDE INTERESSE OG STADIG VENTETID

Den første udstilling fra Boros samlingen varedede i fire år (2008-2012), da Boros ægteparret bevidst ønsker

"Tree" (Ai Weiweis). På grund af bunkerens smalle gange måtte det store værk skilles i mindre dele for, at kunne nå frem til sin plads i udstillingen.

at nyde deres værker i længere tid, end hvad man normalt kan på et museum. Med nogle års interval vil den nuværende udstilling blive ændret til fordel for nye kunstværker.

Fra første dag man slog dørene op til Boros Samlingen, var interessen overvældende, hvilket kom bag på Christian Boros. Det var nemlig kun planen, at holde kun åbent lørdag eftermiddag og hertil var ansat to personer. Den voldsomme interesse gav dog hurtigt op til fire måneders ventetid, så man besluttede at udvide åbningstiderne og ansætte mere personale.

Mere end 130.000 har indtil nu besøgt kunstsamlingen i bunkeren, og i dag er man nu oppe på 55 rundvisninger pr. uge. Der er dog stadig ventetid på at få billetter, da der maksimalt kan være 12 gæster på hver omvisning. Det lave antal skyldes det faktum, at man utrolig nemt kan fare vild og blive væk i den store bygning med dens labyrint af forskellige rum, så af sikkerhedsmæssige årsager er der sat begrænsning på.

Man skal, som nævnt, være ude i god tid, hvis man ønsker at besøge Boros Samlingen. De aktuelle tider for rundvisningerne kan man holde øje med på deres hjemmeside. Det er også muligt for en privat gruppe at bestille en rundvisning på enten tysk eller engelsk, hvis der rettes en personlig henvendelse. ■

Boros Samlingen
Bunker Berlin, Reinhardtstraße 20, 10117 Berlin
Boros-collection.com

Fra hemmelig brakmark til **Urbane Mitte**

Lidt syd for Potsdamer Platz har etableringen af en ny park, sat gang i udviklingen af et helt kvarter. Nye boliger er skudt op, og senest har et dansk arkitektbureau vundet en konkurrence om at tegne et nyt erhvervsområde på det sidste ledige areal i området.

Af Ulla Sørensen

Vi kender de her braklagte områder, som ser både glemte og forsømte ud. Vi har set dem gennem togvinduet, når vi kører ind og ud af en by. Rester af murværk overmalet med graffiti, rustne metalgenstande og andet affald er en del af "interiøret". Om vinteren træder jern og affald tydeligt frem, mens brændenælder, tidsler og andet ukrudt skjuler det om sommeren. Områderne findes typisk på "bagsiden" af byen ved jernbanen omkring banegården eller i dens udkant eventuelt i forbindelse med en nedlagt erhvervsvirksomhed.

Berlin er ingen undtagelse. Banegårdsarealer, som tidligere blev brugt til læsning og lodsning af gods, nedlagte industrigrunde og forladte udtjente bygninger er en del af Berlin, men man skal efterhånden et stykke væk fra byens centrum for at finde dem.

Denne artikel fortæller historien om, hvordan et udtjent, men også lidt hemmeligt braklagt areal centralt i byen, forvandlede sig – ikke til en svane, men til en rekreativ park, og hvordan forvandlingen har bredt sig til boligkvarterer langs parken. Senest har magien fra dette rekreative stykke natur løftet et andet perifært areal fri af ukrudtet. Det nye område er blevet opgraderet til et spændende erhvervsområde, godt hjulpet på vej af blandt andet et dansk arkitektfirma.

FRA BRAKMARK TIL REKREATIV NATUR

At der er tale om et enestående naturprojekt, taler tre vundne arkitekturpriser for. Arkitekturprisen Berlin i 2013, Specialprisen Tysk Bymæssig Bygningsværk i 2014 og Den Tyske Landskabsarkitekturpris i 2015 (redaktionens oversættelse). Det rekreative stykke natur består i princippet af flere arealer, der i forlængelse af hinanden udgør en stor park centralt i Berlin. Parken strækker sig fra området omkring Landwehrkanal i nord forbi U-bahnstationen Gleisdreieck og Yorckstraße. Den blev etableret i etaper startende i 2008 med Østparken og i 2010 med Vestparken. Østparken blev færdig og åbnet for offentligheden i 2011, mens Vestparken åbnede i 2013.

FORVANDLINGEN FRA BRAKMARK TIL GRØN OASE ER FOREGÅET PÅ MEGET BERLINSK MANER MED STOR BORGERINDDRAGELSE. MANGE IDEER HAR SÅLEDES VÆRET I SPIL OG MANGE FORSKELLIGE BEHOV ER BLEVET DÆKKET.

Før 2008 var området et vildnis, som kun de få indviede kendte til og benyttede sig af – en hemmeligt urskov midt i byen – som berlinere, der havde boet i kvarteret i årevis, inviterede deres gæster på udflugt og til fest i. Forvandlingen fra brakmark til grøn oase er foregået på berlinsk maner med stor borgerinddragelse. Mange ideer har således været i spil, og mange forskellige behov er blevet dækket. I en del af parken har man ladet det grønne tage over. Her får den vilde natur med selvsåede birktræer, højt græs og vilde blomster lov til at gro. Den del af parken er tiltænkt gæster, som ønsker ro og fordybelse.

Anderledes fart over feltet er der på de store græsplæner, hvor der spilles bold, og på stierne hvor motionsløbere, rulleskøjteløbere og cyklister blander sig med forældre, der triller barnevognen hen til parkens legeplads. Et stykke af parken er henlagt som en sandstrand, hvor beachvolleyballspillere mødes og dystes flere gange om ugen, mens de unge et tredje sted tester deres evner på et skateboard.

Også tidligere initiativer er inddraget og medvirker til at give den nye park karakter. Det gælder for eksempel et haveprojekt, som nogle borgere med etniske rødder i Bosnien tog initiativ til at starte op allerede i 2006. Projektet har siden bredt sig, så også andre borgere fra nabolaget i dag deltager i arbejdet med at plante, så, luge og høste.

Urbane Mitte Gleisdreieck, som parken hedder, er forbundet med andre parker i nord og udgør en del af det "grønne tog", der strækker sig fra regeringskvarteret ved Tiergarten ned over Potsdamer Platz til den sydlige del af parken. I alt er parken på 26 hektar.

"THE PARK SIDE OF LIFE"

Kvarteret rundt om den tidligere brakmark var præget af, at forandringer er kommet i et meget roligt tempo. Grå lejeboliger med billige lejligheder, grønthandleren og den lokale mekaniker med hans værksted har tegnet miljøet i årevis, mens storbyen var noget man tog ind til en gang i mellem.

Sådan er det ikke længere. Den nye park har skubbet gang i en voldsom forandring, og kvarteret mærker nu sin centrale beliggenhed midt i en millionby. Særligt på grænserne lige op ad parken er strukturændringerne tydelige. Her er nye boligejendomme skudt op, som adskiller sig markant fra den eksisterende boligmasse ved at have en helt anden høj kvalitet og dermed nogle langt højere priser. Investorer og nye borgere tiltrækkes af nærheden til et grønt areal, men primært er det muligheden for at bo centralt i en af Europas største byer, der gør området populært.

Et af de største byggeprojekter indeholder 430 boliger og et hotel på 2.500 m². Det bygges med direkte adgang til det grønne areal i den sydlige ende af parken. Langs med den vestlige park løber Flottwellstraße. Her har et andet byggeprojekt med ejerlejligheder af høj kvalitet været i gang. De attraktivt beliggende lejligheder sælges under sloganet, "The Park Side of Life"

Går man en tur ind i gaderne, er forandringerne ligeledes tydelige. Hvor der tidligere var autodækhandlere, lagerhaller og trykkerier, er der nu hattemagere, gallerier og designertøjforretninger. Hele udviklingen har afsmittende effekt på huslejerne. Mietspiegel, som anviser den gennemsnitlige leje i et område, stiger, og boligejendomme med social støtte falder ud af støtte-

ordningerne, hvorefter huslejerne kan stige til det nye markedsniveau, der ligger markant over det tidligere niveau.

URBANE MITTE GLEISDREIECK

Det seneste projekt omkring parken gælder et 43.000 m² stort areal, der ligger mellem U-banegården Gleisdreieck og parken. Projektet skal løse opgaven at binde infrastrukturen i området sammen. Der er tale om et område til kontor og erhverv, men også kunst, kultur sport og fritid er tiltænkt en plads i det nye Urbane Mitte ved Gleisdreieck.

Hvordan det rent arkitektonisk skal løses at skabe en sammenhæng mellem boligkvartererne, den grønne oase og den erhvervs-mæssige og trafikale infrastruktur ved og omkring U-banen har 22 forskellige arkitektbureauer konkurreret om at bestemme. Konkurrencen blev afgjort i november sidst år, og det danske arkitektbureau, COBEs afdeling i Berlin deltog og vandt sammen med et berlinsk bureau, Ortner & Ortner Baukunst. Juryen begrundede blandt andet valget af det danske og det berlinske arkitektbureau med, at de var lykkedes med at integrere såvel stedets historie som omgivelserne og eksisterende bygninger i deres forslag. Fra COBE Berlin udtrykte professor og doktor Vanessa Miriam Carlow det på følgende måde: "Hyper-urban, super metropol, med international udstråling og høj lokal genkendelsesværdi."

Dette forår har juryen besluttet at arbejde videre med Ortner & Ortner's plan. Den forventes dog først at kunne begynde at blive realiseret i 2018. I mellemtiden vil arealet blive åbnet for offentligheden via midlertidige kulturtilbud, spisesteder og et lille bryggeri. ■

UrbanSHOPPING

Har man lyst til en shoppingoplevelse forskellig fra de traditionelle indkøbscentre og strøgbutikker, kan Berlin også tilbyde en mangfoldighed af små unikke butikker. Ofte er det den passionerede ejer, som selv står bag disken, og takket være byens størrelse kan selv de mere specielle produkter udgøre en levevej. Vi har valgt et par butikker ud, som ligger lidt øst for centrum.

LAKRIDS

I Kreuzberg har der siden midt '90erne eksisteret en lille butik "Kado", som sælger lakrids og udelukkende lakrids. Kado har i dag mere end 400 forskellige slags lakrids i sortimentet. Uanset hvilken smagsfavorit man har, findes den her. På hyldeerne står store fyldte glas på rad, og række og ekspedienten vejer omhyggeligt hver bestilling af på en gammeldags købmandsvægt, og pakker den nænsomt ind. www.kado.de

VODKA

Er man på jagt efter en anderledes lokal souvenir, kan man aflægge det lille mikro-destilleri "Our/Berlin" i Alt-Treptow et besøg. Her håndtappes og kapsles de små buttede flasker med vodka, hvis smag er udviklet af de lokale ejere. Vodkaen sælges i forskellige sampak, som fint kan anvendes som gave. Destilleriet er også åbent for besøg af grupper, disse skal blot bestilles i forvejen. www.ourvodka.com/ourberlin/

SLAGTERVARER I STOF

Bohemekvarteret Friedrichshain byder på en af de mest aparte butikker. Nemlig en slagterforretning, der sælger diverse kødudskæringer og pølser – alt sammen fabrikeret af stof! Butikken er klassisk indrettet, og i køledisken ligger det store udvalg af varer, som med et smil på læben annonceres som veganske.... En enestående mulighed for at pifte boligindretningen op med et par stofkoteletter eller at hvile hovedet på en rød stofspegepølse. www.aufschnitt.net

De nævnte butikker har også tilhørende webshops, hvis der kniber med tid til at aflægge dem et personligt besøg